

YLIOPPILASTUTKINTO-
LAUTAKUNTA

ÄIDINKIELI II,
ESSEEKOE
23.9.2013

Erkki Hölttä (1948)

Ohje: Kaikki kirjoitustehtävät ovat tämän vihkon sivuilla 2–3. Osaan tehtävistä liittyy aineistoa, jota on hyödynnettävä tehtävänannon mukaan. Lue tehtävät, silmäile aineistot läpi ja valitse tehtävistä yksi. Tehtävät arvostellaan pistein 0–60. Kirjoita ehyt ja kielellisesti huoliteltu teksti. Sopiva pituus on 4–5 sivua. Tekstin tulee olla selvästi ja siististi kirjoitettu, mutta sitä ei tarvitse kirjoittaa puhtaaksi kuulakynällä tai musteella. Anna kirjoituksellesi oma otsikko. Merkitse kirjoitustehtävän numero otsikon eteen. Jos valitset aineistotehtävän, tekstisi pitää olla siten ehyt, että lukija voi ymmärtää tekstisi, vaikka ei tunnekaan aineistoa. Aineistotehtävissä tulee viitata aineistoon.

KIRJOITUSTEHTÄVÄT

1. Kirja, joka muutti minua
2. Onko uskonto yksityisasia?
3. Kiina - uusi maailmanvalta?
4. On arvioitu, että Suomessa yhdellä kymmenestä alle 30-vuotiaasta on maksuhäiriö. Pohdi tämän ilmiön syitä.
5. Muuttuuko minuus netissä?
6. Pitääkö jokaisella suomalaisella olla oma huvila ja huussi?
7. Onko yksilöurheilun aika ohi?

8. Erittele kansien (s. 1 ja 16) mainoskuvia ja pohdi, miten Suomea markkinoitiin ulkomaille 1930- ja 1940-luvulla.
9. Analysoi ja tulkitse Tuuve Aron novellia (s. 4–7) lähtökohtana sen nimi *Tappajahai*.
10. Arto Melleri kirjoittaa runossaan *Olympia* (s. 8) urheilusta ja suomalaisuudesta. Erittele sitä, millaisen tulkinnan runo antaa niiden keskinäisestä yhteydestä.
11. Pohdi Nyyti ry:n aineiston tietoja (s. 9) hyödyntäen, miten ujous vaikuttaa nuoren ihmisen elämään.
12. Tiede-lehden artikkelin *Jättikoulu jyrää seiskan pojat* (s. 10–11) mukaan koulun koko vaikuttaa etenkin poikien koulumenestykseen. Onko näin?
13. Euroopan komission esitteessä (s. 12–13) kerrotaan nanoteknologian käytöstä tulevaisuuden arjessa. Arvioi esitteen antamia tietoja nanoteknologian mahdollisuuksista.
14. Millainen merkitys englannin kielellä on suomalaisten elämässä? Pohdi kysymystä oheisen tutkimustiedon (s. 14–15) avulla.

*

AINEISTO TEHTÄVIIN 8–14

Mainoskuvia.....	1 ja 16
Tuuve Aro: Tappajahai.....	4–7
Arto Melleri: Olympia.....	8
Nyyti ry: Ujous nousee esiin uusien ihmisten seurassa.....	9
Mikko Puttonen: Jättikoulu jyrää seiskan pojat.....	10–11
Euroopan komissio: Nanoteknologia. Innovaatioita huomisen hyväksi.....	12–13
Englanti suomalaisten elämässä.....	14–15

Huom.! Tekstien kieliasu on alkuperäisen julkaisun mukainen.

TAPPAJAHAI

Niklaksen selkä oli leveämpi kuin kenenkään muun. Hän seiso i edessäni, muttei tiennyt sitä. Hän kertoi hauskaa tarinaa ympärilleen kerääntyneelle tyttöjoukolle ja viittilöi käsillään niin että suuret selkälihakset kiristivät. Pysyttelin lähituntumassa ja nuuhkin pehmeätä partaveden tuoksua, mutten antanut hänen huomata minua. En vielä.

Iiro romautti kuohuviinilaseista rakennetun pyramidin. Kuului sarja teräviä räähdyksiä, samppanja valui lattialle kellertäväksi lammikoksi. Iiro nauroi, nosteli jalkojaan tahmealla parketilla ja alkoi kaataa juomaa uusiin lasihin, joita tarjoilija kiireesti kiikutti tilalle.

Niklas ei nauranut. Profilista näin, että häntä ällötti Iiron touhu. Hän oli lopettanut juttunsa hetkeksi, ja tyttöjen odottavat katseet pysyivät hänessä, ihailevat tasahampaiset hymyt.

Minulla ei ollut tasaisia hampaita mutta karismaa kyllä. Tajusin tämän kirkkaasti, kun katselin Il sen ketkutusta, Päivin toljotusta ja nenäänsä puu-teroivan Ann-Sofin niiskutusta. Heidän kaikki eleensä suuntautuivat kohti Niklaksen miehenkasvoja. He naurahtelivat, myöntelivät, hipelöivät heliseviä rannekorujaan. He kiemursivat hiussuortuviaan sormien välissä ja kohottivat käden suun eteen huoatessaan ”Ihanko totta Niklas, miten uskomatonta!”

Minä olin rakastanut Niklasta kohta kolme vuotta. Hänellä ei ollut tästä aavistusta, koska olin pelannut korttini oikein. Saalista ei saa säikäyttää.

Lopulta kävi niin kuin olin uumoillut. Niklas kyllästyi huokaileviin tyttöihin. Näin hänen leukaperiensä pidättelevän esiin pyrkivää haukotusta. Samppanjakatastrofin myötä rento hymy oli tiessään.

Hetkeni oli tullut.

Kopautin Niklasta kevyesti olkapäähän. Valitsin kasvoilleni takuuvarmen valloitushymyn. Niklas kääntyi, ja hänen suustaan kuului pyrskähdys. Hän kumartui yskimään, kuohujuoma pursui hienonmuotoisesta nenästä.

Tytöt tarkastelivat minua epäuskoisin katsein. Niihin olin tottunut, sillä ulkonäköni on hitusen poikkeava. Otsani on latuskainen ja leveä, ihoni sai-

raalloisen kelmeä ja nenäni niin suuri, että sen varjosta on vaikea havaita suuta. Toisaalta tämä on onni, sillä aukko jota yleensä suuksi kutsutaan muistuttaa minun tapauksessani enemmän huolimattomasti vetäistyä, repaleista viiltohaavaa: huulia on tuskin nimeksikään ja hampaat, nehän jo mainitsin. Epätasaiset on aika lievä ilmaus, sillä osa niistä on jäänyt tyngiksi ja osa puuttuu kokonaan. Olin raisu lapsi ja menetin eräässä tappelussa myös ison hiustukon juurineen. Pahaksi onneksi kyseinen tukko sijaitsi otsalallani eikä kasvanut koskaan takaisin. Neuvokkaana tyttönä olin oppinut kampaamaan ohuehkot haiveneni suoraan takaraivolta eteen, missä ne kehystivät pieniä valkoripsisiä silmiäni.

Itsetuntoni oli kohdillaan. Levensin Niklakselle suuntaamaani hymyä samalla kun ojensin tyhjää lasia.

”Etsin laadukasta lasintäytettä”, lausuin. ”Sinä näytät sopivan laadukkaalta sitä tarjoamaan.”

Olin miettinyt avaussanojani huolellisesti. Niissä piti olla samaan aikaan älykästä huumoria ja flirttiä.

Niklas katsoi minua suu auki. Hän oli lakannut yskimästä, mutta lasi hänen kädessään vapisi hieman.

Päivi, Ilse ja Ann-Sofi katsoivat myös, mutta heidän katseessaan ei näkynyt jämerää viisautta kuten Niklaksen. Sen sijaan olin erottavinani pelkoa, kauhua ja inhoa. Kaikkiin niihin olin tottunut. Vähin, mitä nyt odotin rakkauteni kohteelta, oli että hän olisi rakkauteni arvoinen.

Vaihdoin painon jalalta toiselle ja yritin uudestaan: ”Näytät pitkästyneeltä. Lähdetäänkö menemään?”

Kalvenneen Niklaksen sieraimista valui kuplia. Hän otti tukea lähimmästä työstä, onnekas oli Ann-Sofi. He horjahtelivat hetken paikoillaan, ja sitten Ann-Sofi talutti Niklaksen sivummalle. Näin miehen rojahtavan seinustan tuolille ja pyyhkivän hikeä otsaltaan.

En tuputa jos seura ei kelpaa.

Rakkauteni kohteen häipyminen kirpasi. Silti hymyilin Päiville, joka oli lakannut niiskuttamasta, ja Ilselle, joka pyyhki käsiään mekkoon.

”Hauskat juhlat”, sanoin. ”Täytyykin jatkaa minglausta.”

Jatkoin eteenpäin väentungoksessa, jossa näkyi kauniisti leikattuja miestenpukuja, avokaulaisia iltamekkoja ja niin korkeita korkoja, etten olisi ikinä kuvitellut käyttäväni moisia. Pihtipolveni kolahtivat joka askeleella yhteen. Keinahtelin lähimmän tarjoilijan luo ja nappasin täyden samppanjalasin. Minut nähdessään tarjoilija kavahti taaksepäin, ja tarjotin miltei putosi hänen käsistään.

”Hupsista!” totesin iloisesti.

Hymyilin ja nyökkäilin eteeni osuville ihmisille. Juoma kupli päässäni ja levitti ruumiiseeni harvinaista kepeyttä. Välikohtaus Niklaksen kanssa tuntui jo mitättömältä takaiskulta. Uskoin, että tilaisuuteni ei ollut vielä mennyt, vaan voisin lähestyä häntä myöhemmin paremmalla onnella.

Ihmiseri aaltoili edessäni naurua pulppuilevana ja kimaltelevana kauniina. Etenin vasen kylki edellä, hopeanharmaa iltapuku välkehtien ja lasia toisella kädellä kannatellen. Tein hidasta kaarrosta ihmisten lomitse ja sivuitse, tarkkailin nuoria vereviä juhlapareja tanssin pyörteissä. Kirkkaanvärisiä mekkoja, paljaita sääriä, heilahtelevia helmoja. Iiron tilaama orkesteri soitti tangoa, joka kohta vaihtui villiksi salsaksi. Naispuoliset tanssijat hetkuttivat lantioitaan, viskelivät hiuksiaan ja tärisyttelivät rintojaan. Miehet vatkasivat samassa rytmissä, puristivat partnerinsa tiukkoihin syleilyihin ja antoivat käsiensä vaeltaa.

Seisahdin. Mieleni palasi vuosiin, jotka olin viettänyt yksinäisyydessä. Olin vetäytynyt suojaan ihmisten katseilta. Harvinaisiksi käyneet kohtaamiset muun maailman kanssa päättyivät yleensä ikävästi, vaikka aiheeni eivät olleet pahat. Aivan kuin Jumala olisi painanut otsaani häpeän merkin.

Jokin sisälläni muuttui kun ensimmäisen kerran kohtasin Niklaksen. Halusin antautua elämälle, joita meille kullekin annetaan vain yksi.

Nyt minun teki mieli tanssia.

Tyhjensin lasini ja suuntasin yksinään seisovan pitkän miehen luo. Tartuin häntä kädestä ja kiskaisin tanssilattialle ennen kuin hän ehti sanoa ei. Painauduin vasten miehenvartta, joka toi mieleeni kirahvin. Hän yritti irrottautua, muttei riittävän voimakkaasti, pikemminkin hänen jäsenensä seurasivat tahdottomina omiani. Kohotin katseeni, näin parransänkisen kulmikkaan leuan ja parin tuuheita kulmakarvoja. Juuri sopivaa seuraa herättämään Niklaksen mustasukkaisuus. Painoin poskeni miehen rintaa vasten ja annoin rytmin viedä. Suljin silmäni, leijuimme halki lattian ja halkomaiset jalkani tuntuivat sulavilta sähköisyydeltä.

Hetken olin onnellinen.

Sitten mies valahti veltoksi otteessani. Hän alkoi haukkoa henkeä ja rinta, jota vasten olin painautunut, tuntui kuumenevan. Miehestä kuului pihinää. Huomasin, että hänen kasvonsa olivat purppuranpunaiset. Silmät pullistuivat päästä ja kieli suusta. Irrotin otteeni tanssipartneristani, ja hän vaipui lattialle.

”Auttakaa häntä!” huikkasin. ”Soittakaa ambulanssi!”

Mies makasi hervotonna. Väki ympärillämme jähmettyi. Tanssijat pysähtyivät, orkesteri lakkasi soittamasta. Kaljupäinen kapellimestari ei ensin ymmärtänyt mistä oli kyse vaan jatkoi viuhtomistaan. Mutta viulistit

roikottivat soittimiaan kauhistuneen näköisinä, samoin vaskipuhaltajat ja aiemmin niin sähköä rumpumies.

Joku kirkaisi. Ääni leikkasi ilmaa ja sai niskakarvani kohoamaan. Seisoin pyörtyneen hujopin äärellä ja ihmismeri hajaantui äkisti.

”Kaikkiko täällä pitää itse tehdä?” Kaivelin kännykkää käsilaukusta. ”Mikä teitä oikein vaivaa?”

Kirkaisu herätti yhä uusia kirkaisuja, ne levisivät ja yltyivät kohta yhtenäiseksi huudoksi. Nuoren näköinen tyttö lohenpunaisessa mekossa osoitti sormellaan lattialla lojujaa ja sitten minua. Mies oli päistikkaa kaatuessaan lyönyt nenänsä, jonka ympärille laajeni verilammikko. Näppäilin hätänumeron, mutta kun ääni toisessa päässä vastasi, en kuullut mitään meteliltä.

Ihmiset ryntäilivät ympärilläni päättömästi, kompastelivat toisiinsa ja pöytiin, joilta posliinilautaset ja epäonnen samppanjalasit putoilivat pirstaksi.

Kerrankin tanssit ja tämmöinen sotku. Olin pettynyt. En ollut ehtinyt edes maistaa sormisyötäviä, jotka Ilse oli aiemmin kattanut valkoliinaisille pöydille. Kehtaisiko vielä. Kauhea nälkä!

Kiljuin puhelimeen paikan osoitteen, jonkunhan sekin oli tehtävä, ja lähdin etsimään ruokaa.

Edetessäni väki väistyi tai pikemminkin lakosi tieltäni, mikä helpotti vaivalloista kulkuani. Sähköisäät olivat muisto vain.

”Se oli tuo!” joku huusi takanani.

Minähän se, hymähdin. Suuntasin seinänvierelle katetun pöydän luo. Kahmaisin suuhuni tarjottimellisen pikkuruisia kurkkuvoileipiä, vuohenjuustopiirasia ja lihapullia. Olo helpotti hieman.

Äkkäsin Niklaksen. Hän rohjotti tuolillaan voipuneen näköisenä ja piteli kiinni reunoista kuin pelkäisi putoavansa. Hänen komeilla kasvoillaan kimmelsi hikipisaroita.

”Niklas!” Sydämeni paisui rakkaudesta.

Niklas käänsi päätään, mutta minut nähdessään alkoi taas huohottaa. Riensin hänen luokseen ja kaappasin hellään syleilyyn. Suutelin pitkään kaunista otsaa, poskia ja hikistä kaulaa, sitten painoin huuleni tiukasti hänen huuliaan vasten. Miten kipeästi halusinkaan olla hänen omansa, jakaa hänen kanssaan elämisen murheet ja riemut. Niklaksen kanssa en olisi enää yksin.

Kun tunsin elämän pakenevan Niklaksen ruumiista, tunsin ensin surua, sitten vain tutun pohjattoman uupumuksen.

Tuuve Aro, *Himokone* (2012)

OLYMPIA

Sankaruus: vain uskallusta
katsoa Multaa silmästä silmään,
myöntää: Multaa se on, vain multaa,
sellaista likinäköisyyttä.

Me nousimme suosta, sammal on sukulaisemme
emmeikä vieläkään tiedä keitä olemme kuka meidät
suohon lauloi.
Kyllin ei voi korostaa maamme köyhyyttä,
uhrimme suuruutta.

Kuka hän on, katsomo kohisee.
Vastaus: Kolehmainen, saksalainen.
Rataa ei voi valita, on tyytyminen siihen
minkä saa.

Ulkorata, takasuora: hän rynnistää Bouinin ohi,
hymyilevä mies sinisenä savuavista metsistä.
Illan viileys stadionin yllä 1912.
Ei ole enää sitä Eurooppaa, kaikki rajat
on siirretty moneen kertaan.
Ei ole sitä maailmaa, veren maku on silti sama,
sanalla sanoen: hurme.
Kaikki on lainaa, ajan punnukset
aina kruunaamattomat.
Rataa et voi valita.

Arto Melleri (1980)

Ujous nousee esiin uusien ihmisten seurassa

ahdistus ajattelu ajatukset anteeksianto apua
elämänhallinta ero gradu ihmissuhteet itsetuntemus
itsetunto kriisi lepo liikunta masennus opiskelu paha olo
parisuhde pelot rakastuminen rakkaus rentoutuminen riitely seurustelu
sosiaaliset taidot sosiaalisuus stressi syöminen syömishäiriöt
temperamentti tunteet tuutori ujous uni uupuminen
vaikeudet vuorovaikutus väsymys yksinäisyys ystävyys

Arkikielessä ujoutta kuvataan sekä tunteena että käytöksenä. Ujoudeksi nimetään usein sosiaalisessa tilanteessa syntyvää kiusaantumista ja epämukavuutta. Myös nolos-tuminen ja häpeä ovat aikuisella ujouteen liittyviä tunteita.

Ujous on arkuutta uusien ihmisten edessä tai yllättävissä sosiaalisissa tilanteissa. Ujous ei liity haluttomuuteen olla muiden ihmisten kanssa. Se viittaa emotionaaliseen reaktioon ja siitä seuraavaan varautuneisuuteen vieraiden ihmisten seurassa.

Ujouden on osoitettu usein olevan yhteydessä kykyyn havaita toisen tunteita ja emotionaaliseen herkkyyteen, mikä on puolestaan tärkeä taito sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Ujojen ihmisten joukossa on kuitenkin myös niitä, jotka ovat vähemmän sosiaalisia ja viihtyvät hyvin yksinään.

Ujoutta saatetaan käyttää persoonallisuuden selittäjänä välillä myös harhaanjohtavalla tavalla. Esimerkiksi ujous ja rohkeus saatetaan esittää toistensa vastakohtina, vaikka näin ei ole. Ujous ei siis ole yleistä rohkeuden puutetta, pelkuruutta ja jännittyneisyyttä, vaan epämiellyttävää tunnetta sosiaalisissa tilanteissa. Siihen liittyy vaikeus toimia uusien ihmisten kanssa ja ilmaista tunteitaan - joskus jopa läheisissä ihmissuhteissa.

Ujoudessa on kyse nimenomaan ensireaktiosta uusien ihmisten seurassa. Ujona pidetty ihminen saattaa olla tuttujen seurassa hyvinkin toisenlainen, vilkas ja puhelias.

Mitä on ujouden taustalla?

Estyneisyydellä ja ujoudella on todettu olevan **fysiologinen tausta**. Ujous ei sinänsä tarkoita heikkoa itsetuntoa tai kyvyttömyyttä elämänhallintaan - joillakin vain yksinkertaisesti on synnynnäinen alttius ujouteen ja varautuneisuuteen. Ympäristö puolestaan määrää, mihin saakka tämä taipumus pääsee toteutumaan.

Joskus ujous voi olla myös **sosiaalisten kokemusten tulos**. Ujoilta ihmisiltä puuttuu usein kyky uskoa itseensä. Tämä ei ole niinkään seurausta synnynnäisestä ujoudesta, vaan kokemuksista, joita ujoilla ihmisillä on ympäristöstään. Ujouden sijasta tätä tunnetta voidaan kutsua sosiaalisen itseluottamuksen puutteeksi ja se on kasvatuksen tulosta. Tällöin ongelmana on usein jatkuva itsetarkkailu ja luulo siitä, että on ainoa ujo porukassa. Tällöin mielessä pyörii koko ajan kysymys: ”Mitä muut minusta ajattelevat?”

<<https://www.nyyti.fi/tietoa/ujous/>>. Luettu 10.9.2012.

Koulu-uudistusten johtoajatus kuuluu: suuri on kaunista. Suurtuotannon edut sanelevat paitsi margariinin ja makkarin valmistusta myös lasten kouluttamista. Isossa koulussa kustannukset lasta kohti jäävät pienemmiksi kuin pikkukoulussa. ”Säästöä!” iloitsee kuntapäättäjä, lakkauttaa lähikoulut ja pistää pystyyn tuhannen oppilaan opetustehtaan.

Monen vanhemman mielestä pieni on kauniimpaa. Mikä sen herttaisempaa kuin kylätai korttelikoulu, jossa kaikki tuntevat toisensa. Kaukana on kavala massojen maailma, jonne oma silmäteriä uhkaa hukkuu.

Pieni koulu tuntuu kotoisalta, mutta oppiiko siellä paremmin kuin isossa? Luulisi, että vastaus riippuu vain opettajien kyvystä opettaa ja oppilaiden kyvystä oppia eikä koulun

Jättikoulu jyrää seiskan pojat

MIKKO PUTTONEN

Eteivät pärjäävät kaikkialla. Heikommat hukkuvat kolosseihin.

koolla ole niin väliä. Tutkimuksissa on kuitenkin huomattu niin Suomessa kuin maailmalla, että koulun koko ja koulumenestys kytkeytyvät toisiinsa. Tulokset vain ovat olleet jokseenkin ristiriitaisia: milloin pienen, milloin suuren eduksi.

Alkuun arvosanat paranevat

Suomen kouluissa keskimääräiset arvosanat paranevat koulun koon kasvaessa, osoittaa Sitran julkaisema tutkimus Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma. Esimerkiksi ala-asteen päättötodistuksen keskiarvo on alle 200 oppilaan koulussa 8,15, kun se yli 500 oppilaan koulussa on 8,28.

Keskiarvojen ero ei ole huikea. Suunta on silti tämän tutkimuksen mukaan selvä: suurimmissa kouluissa oppilaat saavat keskimäärin parempia arvosanoja.

Tutkimusta johtanut psykologian professori **Liisa Keltikangas-Järvinen** muistuttaa,

että tulos sisältää virhelähteitä. Arvosanoja ei voi suoraan verrata, koska arvostelukäytännöt vaihtelevat: samantasoisesta suorituksesta saa toisessa koulussa yhdeksikön ja toisessa kahdeksikon. Pienessä koulussa myös arvosanojen hajonta voi olla suurempi, mikä heikentää vertailtavuutta.

Liika tungos kostautuu

Vaikka numerot paranevat suuremmissa kouluissa, liika näyttää tässäkin olevan liikaa. Yli 600 oppilaan kouluissa keskiarvot alkavat tutkimuksen mukaan taas laskea. Liika tungos vie veronsa. Jättikouluissa myös erot hyvien ja huonojen oppilaiden välillä kasvavat.

Eteivät oppilaat menestyvät Keltikangas-Järvisen mukaan, vaikka koulu olisi minkäläinen. Suurkoulusta kärsivät varsinkin murosikäiset ”seiskan pojat”. Seuraukset eivät näy ainoastaan arvosanoissa vaan myös motivaatiossa ja itseluottamuksessa, jotka ovat elä-

mässä vielä tärkeämpiä valttikortteja kuin hyvät numerot.

– Suuressa koulussa huonosti menestyväillä pojalla oli myös heikko itsetunto. Pienessä koulussa taas huonolla koulumenestyksellä ei ollut mitään vaikutusta pojan itsetuntoon, Keltikangas-Järvinen sanoo.

– Tiedetään, että pojat kärsivät ulkoisista stressitekijöistä jostain syystä enemmän kuin tytöt. Suuressa koulussa kuutosien ja seiskan pojat hukkuvat massaan eivätkä saa tarvitsemaansa tukea, professori selittää.

Pieni hyötyy pienestä

Muualla maailmassa tehtyjen tutkimusten vaaka kallistuu pienen puolelle, erityisesti kun on kyse alakoululaisista. Tämä selviää katsauksesta, jossa Toronton yliopiston **Kenneth Leithwood** ja **Doris Jantzi** tarkastelevat lähes 60:tä koulun koon vaikutuksia käsittelevää tutkimusta.

Reino Pelkonen / Vastavalo.fi

Muutaman sadan oppilaan ihannekoulu päihittää opetustehtaat: oppilaat viihtyvät, pinnaus vähenee, ja arvosanat paranevat.

Yksimielisin näyttö osoittaa, että juuri nuorimmat koululaiset hyötyvät eniten pienistä opinahjoista. Pieni koulu parantaa heidän arvosanojaan riippumatta siitä, millainen kotitausta heillä on. Yhtä yksimielisiä tutkimukset ovat siitä, että eniten suoritustaan kohentavat vähävaraisten perheiden lapset, joilla opintie tapaa olla kivikkosempi. Pienessä koulussa eritasoiset oppijat voidaan huomioida paremmin.

Keskeyttäjät vääristävät kuvaa

Enemmistö tutkimuksista puoltaa myös ylempien kouluasteiden koon rajaamista pieneen tai keskisuureen. Britanniassa on tosin havaittu päinvastaistakin.

Erään tutkimuksen mukaan 11–16-vuotiaiden koulusuoritukset olivat huipussaan 900–1 500 oppilaan kouluissa, kun taas 11–18-vuotiaat ylsivät parhaimpaansa 1 200–1 800 oppilaan kouluissa. Suomen oloissa näin isot koulut ovat jo megaluokkaa.

Leithwood ja Jantzi epäilevät megakoulujen ansioita. Niissä keskeyttäjien määrä on suuri, ja jos heikommat lapset putoavat, nousee koulun keskiarvo väistämättä.

Opetuskin vaikuttaa

Suurten koulujen menestystä on selitetty myös sillä, että laajempi opettajakunta voi tarjota eriytyneempää lisäopetusta edistyneille. Ratkaisevaa ei olisikaan pytingin koko ja oppilasmäärä vaan kattava ja asiantunteva opetustarjonta.

Joka tapauksessa suurin osa tutkimuksista asettuu pienten oppilaitosten puolelle. Tutkimukset myös tukevat ihmisten näppituntumaa pienten koulujen paremmasta tunnelmasta: oppilaat viihtyvät paremmin, pinnaavat vähemmän ja kokevat kuuluvansa kiinteämmin kouluyhteisöön.

Torontolaistutkijat suosittelevat ala-asteen maksimikooksi 300–500:aa oppilasta ja yläasteen 600–1 000:ta oppilasta. Pienempi enimmäiskoko sopii kouluihin, joiden oppilaat tulevat enimmäkseen vähävaraisten perheistä. Hyvin toimeen tulevien kotien kasvatit pärjäävät sankemmassakin joukossa.

Suomen suurimmat peruskoulut

Vaisaaren koulu, Raisio **900**
 Puolalan koulu, Turku **888**
 Porolahden peruskoulu, Helsinki **883**
 Kaakkurin koulu, Oulu **859**
 Lauritsalan koulu, Lappeenranta **849**
 Mikkolan koulu, Vantaa **806**
 Rantakylän yhtenäiskoulu, Mikkeli **793**
 Hiidenkiven peruskoulu, Helsinki **782**
 Takahuhdin koulu, Tampere **775**
 Kempeleen yläaste **752**

Suurimmat yhteiskoulut ja lukiot

Tikkurilan lukio, Vantaa **1 161**
 Helsingin suomalainen yhteiskoulu **1 137**
 Järvenpään lukio **1 075**
 Helsingin Rudolf Steiner -koulu **1 049**
 Lahden yhteiskoulu noin **1 000**

Vaskivuoren lukio, Vantaa **1 000**
 Jyväskylän normaalikoulu **993**
 Joensuun normaalikoulu **961**
 Munkkiniemen yhteiskoulu, Helsinki **956**
 Viikin normaalikoulu, Helsinki **937**

Listat perustuvat tuoreimpiin saatavilla oleviin Opetushallituksen tilastoihin eli lukuvuoden 2010–2011 tietoihin. Tänä vuonna järjestys saattaa olla osin toinen, mutta suuruusluokat eivät yleensä paljon vaihteile. Koulut voivat myös toimia useamassa kuin yhdessä koulurakennuksessa.

Raha ei mene seiniin

Liisa Keltikangas-Järvisen mukaan koulun ihannekoko olisi 200:n ja 500 oppilaan välillä. Tämänkokoinen koulu tukisi parhaiten paitsi koulumenestystä myös myönteistä minäkuvaa. Ajatus ei ole kuitenkaan tavoittanut niitä kuntien päättäjiä, jotka havittelevat säästöjä kokoamalla oppilaat suurkouluihin ja lakkauttamalla pienempiä.

– Sanotaan, että ei seinistä kannata maksaa. Väite osoittaa hyvin ohutta tietoa murrosikäisen lapsen kehityksestä. Eihän siinä seinistä makseta vaan huolenpidosta ja vuorovaikutuksesta, Keltikangas-Järvinen sanoo.

Suomessa on perinteisesti ajateltu, että koulu ei ole vain tapa auttaa etevimpiä lapsia menestymään. Koulun tehtävä on myös tasoittaa kodin antamia lähtökohtia ja tarjota kaikille mahdollisimman hyvät elämän eväät. Jättikoulut eivät tässä auta. □

Nanoteknologia tulevaisuuden arjessa

Pietsomatot vaimentavat
tärinämelua

Lonkkanivelet bioyhteensopi-
vista materiaaleista

Kypärästä saa yhteyden
työpaikalle

Älyvaatteet mittaavat puls-
sia ja hengitystä

Nanoputkirunko on höy-
henenkevyt, mutta silti
erittäin kestävä

Nanohiukkasmaali ehkäisee
syöpymistä

Lämpökromaattinen lasi
säätää valoisuutta

Polttokennoista saadaan
virtaa matkapuhelimiin ja
kulkuneuvoihin

Magneettisilla kerroksilla saadaan
aikaan pienikokoisia muisteja

Kun nanoteknologiasta tulee osa arkipäiväämme, minkään ei päällisin puolin tarvitse muuttua dramaattisesti. Ihmiset viihtyvät edelleen katukahviloissa, ehkä nykyistä paremminkin, kun polttomoottorien melu on korvautunut hiljaisilla suhahduksilla, jotka tuovat mieleen avaruusalus Enterprises laipioiden aukeamisen. Poltetun bensiinin lemu on vaihtunut harvakseltaan nenään osuviin tuskin huomattaviin polttokennojen metanoliuulahduksiin. Palvelu on hyvin nopeaa: tilaus tehdään sähköiseltä listalta, ja tilaus välittyy automaattisesti keittiöön. Lasku hoituu yksinkertaisesti painamalla rahakorttia ruokalistan kulmassa olevaa euromerkkiä vasten. Tippi kuitenkin annetaan vielä kolikoina niistä lähtevän mukavan kilinän vuoksi – kolikot tosin on hygieniasyistä päällystetty bakteereita hylkivillä nanohiukkasilla. Kahvilan ikkunat ovat melkoisesti entisiä kalliimmat, koska ne tarjoavat niin monia toimintoja – joiden ansiosta ne loppujen lopuksi säästävät kustannuksia: ne hylkivät likaa eivätkä naarmuunnu, tummenevat automaattisesti kun auringonvalo käy liian kirkkaaksi,

muuntavat auringonvaloa sähköksi ja muuttuvat tarvittaessa valtavaksi näytöksi – kahvilassa tai sen terassilla onkin hauska seurata porukan kanssa yhdessä vaikkapa olympialaisia. Nanoelektroniikka tarjoaa pitkälle kehittyttyään mahdollisuuden tuottaa mitä eleganteimpia laitteita, kuten luottokortin kokoisia kämmenmikroja. (Laite voisi olla tietysti vieläkin pienempi, mutta sen käsittely kävisi silloin ihmisryhmille jo kovin hankalaksi.)

Laite voisi olla mattamusta levy ilman tunnistettavia pintarakenteita – musta pinta keräisi auringonvaloa ja muuttaisi sen sähköksi. Laite olisi naarmuuntumaton, koska sen pinnalla olisi äärimmäisen ohut timanttikerros. Timanttikerroksen alla olisi ohut pietsokeraaminen kerros, joka puheviestinnän mahdollistamiseksi muuntaisi ääntä jännitteeksi ja päinvastoin. Luonnollisesti laite pystyisi tiedonsiirtoon niin optisesti kuin radioaaltojenkin välityksellä.

Laitteella on myös ”näkökyky” litteän linssin ja

Näyttö toimii OLED-diodeilla (Organic Light Emitting Diode)

Fotosähköinen kalvo muuntaa valoa sähköksi

Pienissä LED-valoissa on yhtä paljon valotehoa kuin hehkulampuissa

Naarmuuntumattomat pinnoitetut ikkunalasit hyödyntävät lootusilmiötä

Ruokalista on siirretty sähköiselle paperille

Kannettavan tietokoneen näyttö perustuu nanoputkiin

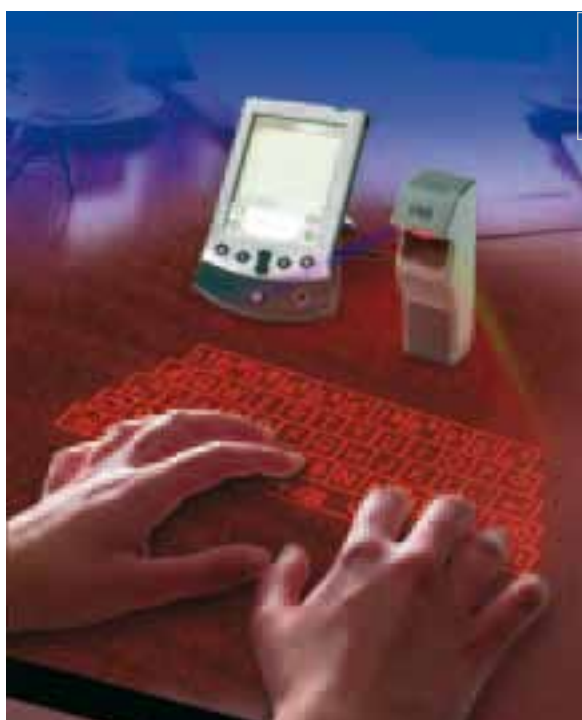
Kangas on pinnoitettu tahroja hylkiväksi

Nanoliuoksen nanohiukkaset hohtavat ultraviolettivalossa, mutta ovat muuten täysin näkymättömiä. Nesteeseen tasaisesti sekoitettuna niitä voidaan käyttää mustesuihkutekniikassa. Koska tällaiset nanopigmentit eivät aiheuta minkäänlaisia muutoksia painatuksella merkittyyn esineeseen, ne soveltuvat erinomaisesti aitousmerkintöihin.

Fotokromaattinen lasi: lasin läpinäkyvyyttä voidaan säädellä elektronisesti, millä tulee olemaan käyttöä tulevaisuuden toimiston ilmastoimissa.

Virtuaalinäppäimistö: järjestelmä tunnistaa heijastetun näppäimistön kosketukset.

teräväpiirtoisen kuvankäsittelysirun ansiosta, ja se muuttuu pyynnöstä näytöksi, joten se toimii samanaikaisesti ääninauhurina, kamerana, videonauhurina, televisiona, matkapuhelimenä ja – eurooppalaisen Galileo-paikannusjärjestelmän ansiosta – suunnistusvälineenä. Lisäksi se pystyy pyynnöstä lukemaan, kääntämään ja selittämään vaikkapa pariisilaisen ravintolan ruokalistan, esittämään tilauksen tarkoitukseen sopivalla ystävällisellä ranskan puhekielellä ja lopuksi maksamaan laskun.

Laite pystyy myös tunnistamaan sen omistajan äänen ja sormenjäljen, joten se pystyy suojaamaan itsensä luvattomalta käytöltä.

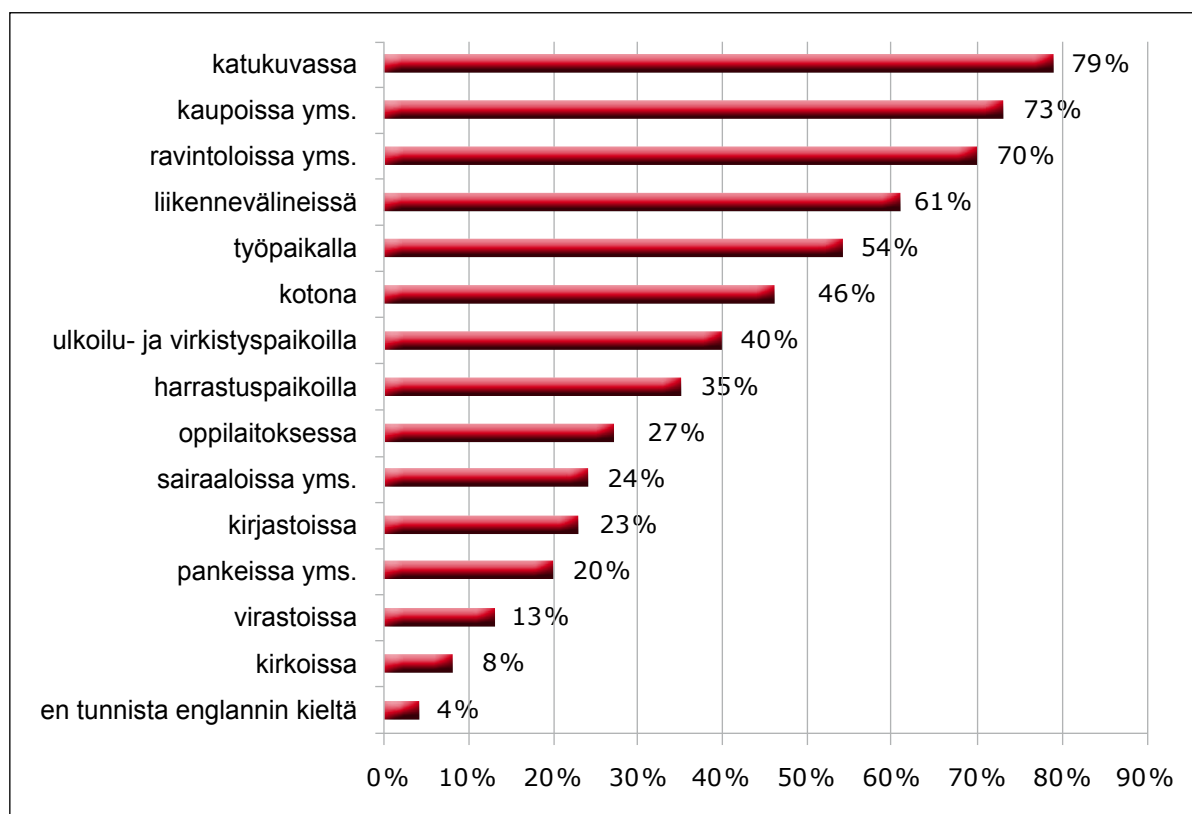
Esitteestä Nanoteknologia.
Innovaatioita huomisen hyväksi (2007)

<http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/pdf/nano-brochure/nano_brochure_fi.pdf>.
Luettu 5.9.2012.

Englanti suomalaisten elämässä

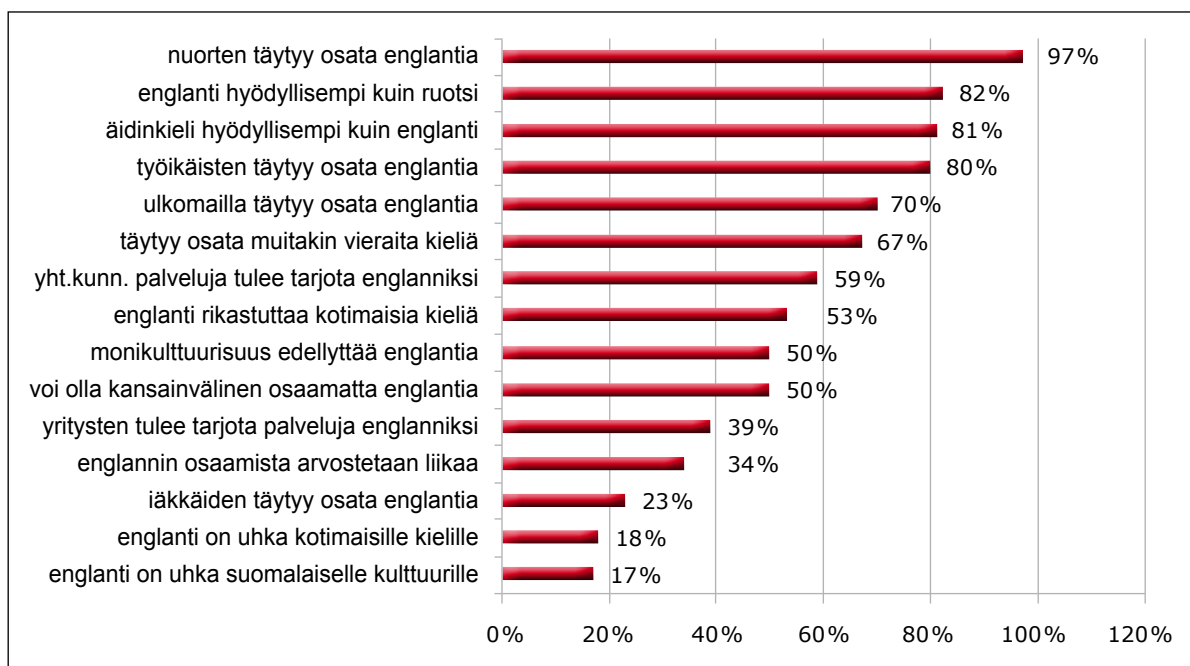
Osiossa kartoitettiin sitä, millainen merkitys englannin kielellä on vastaajille, missä he sitä kohtaavat ja millaisia asenteita heillä on englantia kohtaan.

Vastaajilta kysyttiin, näkevätkö tai kuulevatko he englantia elinympäristössään. Kysymyksellä pyrittiin selvittämään missä määrin englanti on läsnä vastaajien elämässä silloinkin, kun he eivät sitä itse aktiivisesti käytä. Eniten englantia kohdattiin kaupunkimaisemassa ja kaupallisissa yhteyksissä. Institutionaaliset paikat, kuten virastot ja kirkot, taas ovat selkeämmin vain suomen- ja ruotsinkielisiä.

Englannin kielen näkeminen tai kuuleminen eri paikoissa. Prosentiosuus kuvaa myönteisten vastausten määrää kokonaisaineistossa.

Vastaajien asenteita selvitettiin englannin kielen merkitystä koskevien väittämien avulla. Valtaosa vastaajista suhtautui englantiin varsin neutraalisti ja käytännöllisesti ja oli sitä mieltä, että iäkkäitä lukuun ottamatta kaikkien nuorten ja aikuisten tulee sitä osata.

Englannin kielen merkitystä Suomessa koskeviin väittämiin samanmielisesti suhtautuvien prosenttiosuudet.

Kiinnostavaa näissä tuloksissa on esimerkiksi se, että vain alle viidennes vastaajista koki englannin kielen leviämisen uhkaksi kotimaisille kielille (18 %) tai suomalaiselle kulttuurille (17 %). Jopa yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että englannin vaikutus suomen kieleen on positiivinen ja sitä rikastava.

Kyselyssä haluttiin selvittää myös, mitä vastaajat ajattelevat suomalaisten puhumasta englannista. Heiltä kysyttiin mm. miltä heistä tuntuu, kun he kuulevat tunnetun suomalaisen puhuvan englantia televisiossa tai radiossa takellellä, sujuvasti suomalaisella korostuksella tai sujuvasti syntyperäisen englannin puhujan tavoin. Seuraavassa kuviossa näkyy vastaajien suhtautuminen englantia takellellä puhuvaan tunnettuun suomalaiseen henkilöön. Vastauksissa näkyi paljon vaihtelua, mutta eniten puhujaa kohtaan kuitenkin tunnettiin myötätuntoa (28 %).

--

Koska englannin kielen käyttö suomalaisessa koululaitoksessa on kasvanut viime vuosikymmenen aikana, kyselyssä haluttiin selvittää myös, kuinka vastaajat suhtautuvat siihen, että jotkut suomalaiset lapset käyvät englanninkielistä koulua. Suuri enemmistö suhtautui asiaan myönteisesti: 48 % vastaajista ilmaisi kantansa olevan erittäin myönteinen ja 41 % melko myönteinen.

--

Vastaajilta kysyttiin myös, kuinka he suhtautuvat englannin kielen käyttöön yritysten sisäisenä kielenä. Suhtautuminen tähänkin oli melko myönteistä (17 % suhtautui erittäin myönteisesti ja 45 % melko myönteisesti). Suhtautuminen englannin kielen käyttöön yritysmaailmassa oli kuitenkin selvästi kielteisempää kuin suhtautuminen vastaavaan toimintaan koulumaailmassa.

<<https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielit/varieng/fi/kysely/tutkimuksen%20tulokset/tulokset>>. Luettu 10.9.2012.

Ingrid Bade (1936)

Tuntematon taiteilija (1930-luku)

Osmo K. Oksanen (1940-luku)

Göran Hongell/Gunnar Forsström (1930)